

NHỮNG NGUYÊN TẮC PHƯƠNG PHÁP LUẬN CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VỀ HỌC TẬP, RÈN LUYỆN CỦA CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN

■ **TS. LA ĐÌNH MẢO (*)**

Tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc” của Chủ tịch Hồ Chí Minh được viết trong một hoàn cảnh khá đặc biệt. Sau chiến thắng oanh liệt của nhân dân Liên Xô trong chiến tranh chống phát xít, hàng loạt nước xã hội chủ nghĩa ra đời, phong trào cộng sản và công nhân quốc tế có sự phát triển mới. Thực tiễn đó đòi hỏi những người cộng sản trong phong trào cách mạng ở từng nước phải nghiên cứu sâu sắc chủ nghĩa Mác – Lênin, nắm bắt nhu cầu thực tiễn cách mạng nước mình để có đường lối, phương pháp và quyết tâm đúng đắn trong vận dụng, phát triển lý luận.

Đối với Việt Nam, lúc đó cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp vào giai đoạn gay go quyết liệt, đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân phải có sự nỗ lực vượt bậc, có sự chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức chính trị, tinh thần trách nhiệm đối với sự nghiệp kháng chiến, kiến quốc, về đạo đức cách mạng, về phương pháp làm việc, công tác vận động quần chúng nhân dân, mà tiêu điểm là năng lực của đội ngũ cán bộ và công tác cán bộ. Tác phẩm “Sửa đổi lối làm việc” là một tài liệu quan trọng trong công tác xây dựng Đảng, đặt nền móng vững chắc cho cách mạng Việt Nam tiếp tục tiến.

Tác phẩm đề cập đến nhiều nội dung, với ý nghĩa đa diện, người nghiên cứu có thể nhấn mạnh, khai thác, vận dụng các nội dung theo ý đồ nghiên cứu. Trong bài viết này chúng tôi chỉ tập trung khái quát các nguyên tắc phương pháp luận của Bác về học tập, rèn luyện của cán bộ, đảng viên và ý nghĩa thực tiễn của nó.

1. Đảng Cộng sản chân chính và đội ngũ cán bộ của nó là nhân tố quyết định mọi thắng lợi của cách mạng, cần chăm lo xây dựng Đảng, chuẩn bị một đội ngũ ngang tầm với vị trí của Đảng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhận thức đúng đắn vai trò của tư tưởng tiên tiến. Bác bôn ba tìm đường cứu nước nhằm đánh giá đúng tình hình; vận dụng tư tưởng tiên tiến, kinh nghiệm tiên tiến để thực hiện cách mạng ở Việt Nam. Theo Người, chỉ có dựa vào lý luận Mác – Lênin và vận dụng sáng tạo vào Việt Nam thì kháng chiến mới thắng lợi, kiến quốc mới thành công. Để giải quyết nhiệm vụ đó phải có Đảng tiên phong, có đội ngũ cán bộ tốt. Người viết: “Muôn việc thành công hoặc thất bại đều do cán bộ tốt hoặc kém” (Hồ Chí Minh, toàn tập, T.5, tr.240). Đội ngũ cán bộ, đảng viên phải thực sự là lực lượng tiên phong về trí tuệ, về phẩm chất đạo đức, phải là những hạt giống tốt để nhân giống rộng trong xã hội và các đoàn thể. Vì rằng,

(*) *Giám đốc Sở Nội vụ tỉnh Thừa Thiên Huế*

“muốn lập làng kiểu mẫu, đội kiểu mẫu... thì trước hết phải đào tạo ra những người kiểu mẫu để làm cán bộ cho làng đó, đội đó” (Sđd, tr.241).

Từ tác phẩm Đường Kách mệnh (1927) cho đến bản Di chúc (1969), Chủ tịch Hồ Chí Minh lúc nào cũng coi trọng việc phát huy vai trò lãnh đạo của Đảng, vai trò của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Đó là kết quả của tiếp thu tinh hoa văn hoá dân tộc và nhân loại, sự sáng suốt tài tình của Người trong vận dụng chủ nghĩa Mác – Lênin, trí tuệ cao nhất của thời đại vào hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam. Việc khẳng định vai trò Đảng Cộng sản và đội ngũ cán bộ, đảng viên của Đảng là một nguyên tắc phương pháp luận của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Ngày nay, trung thành với nguyên tắc đó, Đảng ta ra sức chăm lo xây dựng Đảng, đào tạo giáo dục đội ngũ cán bộ, đảng viên xứng đáng với bộ tham mưu của giai cấp công nhân trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa tư bản. Đại hội X của Đảng đã chỉ rõ các công tác quan trọng trong xây dựng Đảng bao gồm: giáo dục tư tưởng chính trị, rèn luyện đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân trong Đảng; tiếp tục đổi mới công tác cán bộ; xây dựng củng cố tổ chức cơ sở đảng, kiện toàn tổ chức và đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng.

2. Tự phê bình và phê bình, thường xuyên học tập nâng cao trình độ mọi mặt cho cán bộ, đảng viên là quy luật phát triển của Đảng, là điều kiện bảo đảm cho Đảng hoàn thành mọi nhiệm vụ nhân dân giao phó.

Để đáp ứng yêu cầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và để chuẩn bị đội ngũ cán bộ lâu dài cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, xây dựng Tổ quốc giàu mạnh, làm cho đồng bào sung sướng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phê bình nghiêm túc sự sao nhãng việc học tập của cán bộ, đảng viên. Theo đó, Người đã xác định những vấn đề có tính nguyên tắc trong học tập như: xác định mục tiêu của học tập; xác định rõ thời gian học tập; tài liệu để học tập; phương pháp học tập; kết hợp học với hành,

phê bình và tự phê bình; kiểm tra kết quả học tập; báo cáo kết quả và vận dụng các kiến thức đã học vào thực tiễn.

Các tư tưởng đề cập đến nhiệm vụ học tập đối với cán bộ, đảng viên dưới dạng phê bình và sửa chữa không chỉ phản ánh sự nhận thức đúng đắn của Bác về vai trò của học tập trong hoàn thành nhiệm vụ của người cán bộ, đảng viên, mà còn là tầm nhìn xa trông rộng của Bác về yêu cầu ngày càng cao của nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, để khắc phục sự tụt hậu với anh em bè bạn. Bác viết: “Lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế..., không có lý luận thì lúng túng như nhắm mắt mà đi... Hiện nay, phong trào cách mạng rất cao: nhưng thử hỏi cán bộ, đảng viên ta có mấy người biết rõ lý luận và biết áp dụng vào chính trị, quân sự, kinh tế, văn hoá? Đã mấy người hiểu “biện chứng” là cái gì?” (Sđd, tr.234).

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phân tích rất sâu sắc tác hại của việc lười biếng không chịu học tập, tích lũy tri thức, nâng cao trình độ lý luận. Người viết: “khi gặp mọi việc không biết xem xét cho rõ, cân nhắc cho đúng, xử lý khéo. Không biết nhận rõ điều kiện hoàn cảnh khách quan, ý mình nghĩ thế nào thì làm thế ấy. Kết quả thường thất bại” (Sđd, tr.234). Đồng thời Bác cho rằng bệnh chủ quan, kinh nghiệm đã làm xuất hiện tư tưởng coi thường tri thức, coi thường lý luận, chỉ đề cao kinh nghiệm cục bộ của bản thân mình, đơn vị mình. Người đã phê phán gay gắt: “Họ quên rằng, kinh nghiệm của họ tuy tốt, nhưng chẳng qua là từng bộ phận mà thôi. Có kinh nghiệm mà không có lý luận, cũng như một mắt sáng, một mắt mờ” (Sđd, tr.234).

Song, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đặt ra yêu cầu rất cao sự thống nhất học và hành, lý luận và thực tiễn. Người không hài lòng với thói mọt sách, học để trang sức, có học rồi kiêu ngạo, thiếu khiêm tốn. Trong tác phẩm có đoạn: “Nói tóm lại mỗi cán bộ, mỗi đảng viên phải học lý luận, phải đem lý luận áp dụng vào thực tế. Phải chữa cái bệnh kém lý luận, khinh lý luận và

lý luận suông (Sđd, tr.234–235). Hay “có bằng cấp mới chỉ có một nửa. Muốn trở thành trí thức hoàn toàn thì phải đem tri thức đó áp dụng vào thực tế” (Sđd, tr.235).

Tư tưởng học để biết, học để làm cán bộ, làm cách mạng, để phụng sự nhân dân là vấn đề có tính nguyên tắc của học tập. Để thực hiện mục tiêu đó cần có tri thức khoa học toàn diện, là sự hiểu biết về khoa học tự nhiên, khoa học xã hội. Người viết: “Tri thức là hiểu biết, thế giới có hai thứ hiểu biết: một là, hiểu biết đấu tranh sinh sản. Khoa học tự nhiên do đó mà ra. Hai là, hiểu biết đấu tranh dân tộc và đấu tranh xã hội. Khoa học xã hội do đó mà ra” (Sđd, tr.235).

Sự phân tích của Bác về sự cần thiết phải học tập, phương pháp học kết hợp chặt chẽ với hành vẫn còn nguyên giá trị phương pháp luận đối với học tập, giáo dục – đào tạo hiện nay. Trong thời đại hiện nay, với sự tác động mạnh mẽ của khoa học tiên tiến và công nghệ hiện đại, sự bùng nổ thông tin, sự xuất hiện của kinh tế tri thức, việc học tập và phương pháp tiến hành học tập càng có ý nghĩa quan trọng. Đối với nước ta, mọi người không tích cực học tập, xã hội không nhanh chóng trở thành một xã hội học tập thì nguy cơ tụt hậu xa hơn càng rõ rệt. Chính vì vậy, Đảng Cộng sản Việt Nam đã xác định khoa học – công nghệ cùng với giáo dục – đào tạo là quốc sách hàng đầu.

3. Học tập và rèn luyện trong thực tiễn cách mạng để nâng cao phẩm chất cao đẹp của con người cách mạng.

Theo quan điểm của Bác thì quá trình học tập, công tác là điều kiện để từng cán bộ, đảng viên tìm tòi các giá trị chân chính và nâng cao phẩm giá của mình cho xứng đáng với người lãnh đạo quần chúng nhân dân. Các phẩm chất tốt đẹp không hình thành tự phát mà do rèn luyện mà ra, cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong. Bác đã chỉ rõ những biểu hiện tập trung nhất của đạo đức cách mạng: vì Đảng, vì Tổ quốc, vì đồng bào, đồng chí.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đòi hỏi quá trình nâng

cao trình độ, hiểu biết, tích lũy kinh nghiệm thực tiễn phải kết hợp chặt chẽ với sự phát triển các đức tính tốt đẹp của người cách mạng: nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm. Nhận thức và hoạt động để kế thừa đạo đức văn hoá Đông – Tây nhằm nuôi dưỡng sự thật thà, yêu thương, hết lòng giúp đỡ đồng chí, đồng bào; kiên quyết đấu tranh chống lại những người, những việc có hại đến Đảng, đến nhân dân; khổ đi trước, hạnh phúc hưởng sau; không tham giàu sang, không sợ cực khổ, không sợ quyền uy (Sđd, tr.252). Theo Bác, các yếu tố trên xây tạo nên cái nhân của con người và là cơ sở làm người có nhân. Làm người phải ngay thẳng, không có tâm địa xấu, không làm bậy, không có gì phải giấu Đảng; biết điều chỉnh lợi ích; tận tụy với công việc; thường xuyên tự phê bình và phê bình. Đó là con đường phấn đấu theo Nghĩa. Để có phẩm chất Trí, Người đã dạy: không có gì tư túi, làm mù quáng; đầu óc trong sạch, sáng suốt; nhận thức lý luận tốt; xây dựng kế hoạch hành động tốt; biết xem xét người, xem xét việc; làm tốt nhân sự, cân nhắc tốt người, đề phòng người gian. Trí được gắn liền với Dũng, có nghĩa là dũng cảm, gan góc, gặp việc phải có gan làm; thấy khuyết điểm có gan sửa chữa; có gan chịu đựng khó khăn; có gan hy sinh. Cuối cùng là Liêm, tức là không tham địa vị, không tham tiền tài; không tham sung sướng; không tham người tăng bốc mình; quang minh chính đại, không hủ hoá; chỉ có một ham là ham học, ham làm, ham tiến bộ (Sđd, tr.252).

Như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã xác định các tiêu chí rất cơ bản về những đức tính của người cách mạng, đó cũng là phương hướng phấn đấu của mọi con người Việt Nam. Lúc sinh thời Người là một tấm gương sáng cho mọi người; đồng thời Người chỉ ra những vấn đề có tính nguyên tắc trong xác định giá trị đích thực của con người, soi sáng cho toàn Đảng, toàn dân, toàn quân làm tốt hơn công tác đào tạo, giáo dục; tăng cường hơn nữa sự tự tu dưỡng rèn luyện đạo đức, nhân cách theo lý tưởng và tấm gương của Chủ tịch Hồ Chí Minh □